

દાવત વ તબલીગ કે અહમ ઉસૂલ

મૌલાના જલીલ અહસન નદવી રહ.

રાહે અમલ હિન્દી સે લિપ્યાન્તરણ કિયા હે.

‘નોટ:- હદીષ કી રિવાયત કા ખુલાસા હૈ.’

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહિમ

1] બુખારી વ મુસ્લિમ

રાવી હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રદી) જુમેરાત કે દિન લોગોં કો નસીહત કિયા કરતે થે, તો ઉન્સે એક આદમી ને કહા, એ અબૂ અબ્દુર્રહમાન! મેરી ચાહત હૈ કે આપ હમ લોગોં કો હર દિન વઅઝ ઔર નસીહત કિયા કરેં. ઉન્હોંને કહા હર દિન તકરીર કરને સે જો ચીઝ મુઝે રોકતી હૈ વો યે હૈ કી તુમ ઉકતા જાઓગે ઔર મૈ તુમ્હેં ઉકતા દેના પસન્દ નહીં કરતા મૈ નાગે દેકર વઅઝ ઔર નસીહત કરતા હૂં જૈસે કી રસૂલુલ્લાહﷺ હમ કો નાગા દેકર નસીહત ફરમાતે થે ઔર આપﷺ ઐસા ઇસલિએ કરતે થે કી કહીં હમ લોગ ઉકતા ના જાએ. આપﷺ ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રદી) કે અમલ સે જો બાત સાબિત હોતી હૈ વો યે હૈ કી દીન કી તબલીગ કરને વાલે લોગોં કો કિસી કે સિર પર

સવાર હોકર વઅઝ ઔર નસીહત નહીં કરની ચાહિએ બલ્કિ હાલત કો દેખના ચાહિએ, મૌકા ઔર માહોલ દેખના ચાહિએ, ઔર ઉસ કિસાન કી તરહ રહના ચાહિએ જો હર વકત બારિશ કા ઇન્તિઝાર કરતા હૈ, ઔર જૈસે હી બારિશ હોતી હૈ તુરન્ત ઝમીન કો તૈયાર કરને મૈ લગ જાતા હૈ. તો ના તો બે-મૌકા તબલીગ કરના સહી હૈ ઔર ના યે બાત સહી હૈ કી આદમી મૌકા કી તલાશ સે ગાફિલ રહે મૌકે આતે રહેં ઔર યે અપને વકાર કી નાપ તૌલ મૈ ઉન્હેં બરબાદ કરતા રહે.

2] બુખારી, રાવી હઝરત ઇકરામ રદી.
હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદી) ને ફરમાયા કી હર હફ્તા એક બાર વઅઝ કિયા કરો ઔર દો બાર કર સકતે હો, ઔર તીન બાર સે જ્યાદા વઅઝ મત કહના ઔર ઇસ કુરઆન સે લોગોં કો ના ફેરના ઔર ઐસા કભી ના હો કી તુમ લોગોં કે પાસ પહુંચો ઔર વો અપની કિસી બાત મૈ મશગૂલ હોં ઔર તુમ અપના વઅઝ શુરૂ કર દો ઔર ઉન્કી બાત કાટ દો, અગર તુમ ઐસા કરોગે તો ઉન્કો વઅઝ ઔર નસીહત સે ફેર દોગે, બલ્કિ ઐસે મૌકે પર ખામોશી અપનાઓ, ઔર જબ ઉન્કે અન્દર ચાહત દેખો ઔર વો તુમસે વઅઝ કરને કે લિએ કહેં તો તુમ વઅઝ કરો. ઔર

દેખો! મુસજ્જઅ મુકફ્ફઅ ઇબારતેં બોલને સે બચો (યાની મુશ્કિલ શબ્દ ના બોલો જો સમઝ મૈ ના આએ) ક્યોંકિ મૈને આપﷺ ઔર ઉન્કે સાથિયોં કો દેખા હૈ કી વો તકલ્લુફ કે સાથ શબ્દ નહીં બોલા કરતે થે.

એક હદીસ ઇમામ સરખસી (રહ) ને મબસૂત મૈ નકલ કિયા હૈ જિસ્મે રસૂલુલ્લાહﷺ ને ફરમાયા ઐસા ઢંગ ના અપનાઓ કી ઉસ્કી વજહ સે લોગ અલ્લાહ કી બન્દગી સે નફરત કરને લગે. “જબ વો મુતાલબા કરેં” કા મતલબ યે હૈ કી વો જુબાન સે અપની ખ્વાહિશ કા ઇઝહાર કરેં, ઉન્કે ચેહરે સે અન્દાઝા હો જાએ કી અબ દીન કી બાત સુનને કે મૂડ મૈ હૈ તબ અપની બાત કહની ચાહિએ.

3] કિતાબુલ ખિરાજ, રાવી ઇમામ અબૂ યુસૂફ

જબ ઝકાત ફર્ઝ હુઈ ઔર રસૂલુલ્લાહﷺ કો હુક્મ હુઆ કી વો લોગોં સે જકાત વુસૂલ કરેં, તો આપﷺ ને જકાત વુસૂલ કરને કે લિએ એક આદમી કો મુકર્રર કિયા ઔર ઉસે યે વસિય્યત કી, દેખો! લોગોં કે બેહતરીન માલ જિસસે ઉન્કે દિલોં કા સંબંધ હૈ મત લેના, તુમ બૂઢી ઊઁટનિયાઁ લેના ઔર ઐસી ઊઁટનિયાઁ લેના જિન કે બચ્ચે ના હુએ હોં, ઔર ઐબદાર ઊઁટનિયાઁ લેના. ચુનાચે યે જકાત વસૂલ કરને વાલા

ગયા ઔર આપﷺ કી હિદાયત કે મુતાબિક લોગોં કે જાનવરોં મૈ સે ઝકાત વસૂલ કી, યહાં તકકિ વો એક અરબ દીહાતી કે પાસ પહુંચા ઔર ઉસે બતાયા કી અલ્લાહ ને અપને રસૂલﷺ કો હુક્મ દિયા હૈ કી વો લોગોં સે જકાત વસૂલ કરેં, યે ઝકાત ઉન્કી ગંદગી કો દૂર કરેગી ઔર ઈમાન કો બઢાએગી, ઉસ આદમી ને ઝકાત વસૂલ કરને વાલે સે કહા યે હમારે જાનવર હૈ તુમ જાઓ ઔર ઉન્મે સે લેલો ઉસને બૂઢી ઐબદાર ઔર બે-બચ્ચા ઊઁટનિયાઁ લેલી, તો ઉસ આદમી ને કહા કી તુમસે પહલે હમારે ઊઁટોં મૈ સે અલ્લાહ કા હક વસૂલ કરને વાલા કોઈ નહીં આયા. અલ્લાહ કી કસમ! તુમ્હેં તો બેહતરીન ઊઁટ લેને હોંગે. (ભલા અલ્લાહ કે હુઝૂર મૈ ખરાબ ચીઝ પેશ કી જાએગી?). અગર આપﷺ પહલે હી દિન સે લોગોં કે બેહતરીન માલ જકાત મૈ વુસૂલ કરતે તો હો સકતા થા કી લોગ ઇસ હુક્મ કે ખિલાફ બગાવત કર દેતે, લેકિન આહિસ્તા આહિસ્તા જબ લોગોં કે અન્દર દીન ને અપની જડેં જમા લીં ઔર ઉન્કી તરબિયત હો ગઈ, તબ મદીના સે બહુત દૂર દીહાત મૈ બસને વાલે લોગોં કા યે હાલ હુઆ કી વો જકાત મૈ બેહતરીન માલ લેને કે લિએ કહતે.

4] બુખારી, રાવી હઝરત અનસ રદી.

રસૂલુલ્લાહﷺ જબ કોઈ બાત ફરમાતે તો ઉસ્કો તીન બાર દુહરાતે (જબ ઝરૂરત મહસૂસ કરતે) તાકિ વો બાત લોગોં કી સમઝ મૈ અચ્છી તરહ આ-જાએ. હર જુબાન મૈ બોલને ઔર તકરીર કરને કે ઢંગ હોતે હૈ, ઉન્હેં જાનના ઝરૂરી હૈ ઉસ્કા મકસદ તો લાગોં કે દિલોં મૈ અપની બાત ઉતારની હોતી હૈ. સુનને વાલે જિસ કિસ્મ કે હોં ઉસી લિહાઝ સે જુબાન વ બયાન અપનાના હોગા. કમ પઢે લિખે લોગોં કે સામને ફલસફિયાના અન્દાઝ મૈ બોલના ઔર મુશ્કિલ શબ્દ ઔર તર્કીબેં ઇસ્તેમાલ કરના દાવત કો બેનતીજા બનાના હૈ. આપﷺ કે બારે મૈ હઝરત આયશા (રદી) ફરમાતી હૈ અબૂ દાઉદ યાની આપકી તકરીર સાફ ઔર વાઝેહ (સ્પષ્ટ) હોતી થી, જો સુનતા સમઝ જાતા.

5] કિતાબુલ ખિરાજ, રાવી ઇમામ અબૂ યુસૂફ

હઝરત અલી રદી. ને ફરમાયા કી દિલોં કી કુછ ખ્વાહિશેં ઔર મૈલાનાત હોતે હૈ ઔર કિસી વકત વો બાત સુનને કે લિએ તૈયાર રહતે હૈ ઔર કિસી વકત ઉસ્કે લિએ તૈયાર નહીં રહતે તો લોગોં કે દિલોં મૈ ઉન મેલાનાત કે અન્દર સે દાખિલ હો ઔર ઉસ વકત અપની બાત કહો જબ કી વો

સુનને કે લિએ તૈયાર હોં, ઇસલિએ કી દિલ કા હાલ યે હૈ કી જબ ઉસ્કો કિસી બાત પર મજબૂર કિયા જાતા હૈ તો વો અંધા હો જાતા હૈ (ઔર બાત કો કુબૂલ કરને સે ઇન્કાર કર દેતા હૈ).

6] કિતાબુલ ખિરાજ
બેહતરીન આલિમ વો હૈ જો લોગોં કો અપની તકરીર ઔર વઅઝ સે અલ્લાહ કી રહમત સે માયૂસ નહીં કરતા ઔર ના અલ્લાહ કી નાફરમાની (અવજ્ઞા) કે લિએ ઉન્હેં છૂટ દેતા હૈ ઔર ના અલ્લાહ કે અઝાબ સે ઉન્હેં બેખૌફ બનાતા હૈ. મતલબ યે હૈ કી ઐસે અન્દાઝ મૈ તકરીર કરની કી જિસ્કે નતીજે મૈ લોગ અપની મુકતી ઔર અલ્લાહ કી રહમત સે માયૂસ હો જાએ સહી નહીં હૈ ઔર ના યે ઠીક હૈ કી લોગોં કો અલ્લાહ કી ગફૂરુર્રહીમી ઔર આપﷺ કી શિફાઅત કા ગલત મતલબ બતા-બતા કર ઉન્હેં અલ્લાહ કી નાફરમાની કે લિએ બહાદુર ઔર બેબાક બના દિયા જાએ. સહી તરીકા યે હૈ કી દોનોં પહલૂ સામને લાએ તાકિ ના માયૂસી પૈદા હો ઔર ના બેખૌફી.